

7. Скрыль Т.В. Формирование информационного сектора экономики: теоретико-методологический аспект / Т.В. Скрыль // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. – 2008. – Вып. 4(60). – С. 23–35.
8. Кекух Б.Ф. Информационный ресурс в экономике: Методические указания / Б.Ф. Кекух. – М. : МИИТ, 2007. – 8 с.
9. Кристиневиц С.А. Концепция информационной экономики: сущность и критериализация на современном этапе / С.А. Кристиневиц // Экономика и управление. – 2008. – № 3. – С. 2.
10. The Global Information Technology Report 2013 /Growth and Jobs in a Hyperconnected World //The World Economic Forum and INSEAD. – 2013. – С. xxi, 6, 9, 11, 16, 20, 21, 23, 25, 27.
11. The Global Information Technology Report 2008-2009 / Mobility in a Networked World // The World Economic Forum and INSEAD. – 2009. – С. xvii.
12. The Global Information Technology Report 2009-2010 / ICT for Sustainability // The World Economic Forum and INSEAD. – 2010. – С. xvii.
13. The Global Information Technology Report 2010-2011 / Transformations 2.0 //The World Economic Forum and INSEAD. – 2011. – С. xix.
14. The Global Information Technology Report 2012/Living in a Hyper connected World //The World Economic Forum and INSEAD. – 2012. – С. xxiii.
15. Інформація, її роль у сучасній економіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/11_EISN_2011/Informatica/4_84937.doc.htm.
16. Индекс сетевой готовности [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gtmarket.ru/ratings/networked-readiness-index/networked-readiness-index-info#united-states>.

**Дзяд Е. В.
Мингалиева Т. И.**

Днепропетровский национальный университет имени Олеса Гончара

ФЕНОМЕН ИНФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ: ПАРАМЕТРЫ, ДИНАМИКА, ПЕРСПЕКТИВЫ

Резюме

Исследован феномен информационной экономики, дана оценка направлений ее развития на основе индекса сетевой готовности. По составляющим индекса проведен компаративный анализ, установлена диспозиция стран, особенности становления информационной экономики в разных регионах мира. Обоснованы направления развития информационной экономики на перспективу.

Ключевые слова: информационная экономика, индекс сетевой готовности, цифровой разрыв, информационно-коммуникационные технологии (ИКТ), конкурентоспособность экономики.

**Dzyad O. V.
Minhaliieva T. I.**

Dnepropetrovsk National University named after Oles Gonchar

PHENOMENON OF INFORMATION ECONOMY: THE PARAMETERS, DYNAMICS, PERSPECTIVES

Summary

In the study there was investigated the phenomenon of the information economy, estimated the directions of development based on the Networked Readiness Index. There was carried out the comparative analysis using the index components, determined the disposition of countries and the features of the formation of the information economy in different regions of the world. The directions of development of the information economy for the future were justified.

Key words: information economy, Networked Readiness Index, digital divide, information and communication technologies (ICT), competitiveness of the economy.

УДК 339.5+338.3:661

Назаров Д. С.

Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

ВИРОБНИЧО-ЕКСПОРТНИЙ РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ХІМІЧНОЇ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЮ ГАЛУЗЕЙ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В СОТ

Досліджено особливості розвитку виробництва та зовнішньої торгівлі продукцією вітчизняної хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості до і після вступу України в СОТ.

Ключові слова: зовнішня торгівля, СОТ, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, антидемпінгові заходи, фармацевтична продукція.

Постановка проблеми. В умовах набутого членства України в СОТ особливо актуальними постають питання розвитку вітчизняних підприємств хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості

(далі – ХПП), оскільки для забезпечення ефективної виробничо-експортної діяльності вітчизняним хімічним підприємствам необхідно постійно відслідковувати і реагувати на всі зміни, які від-

буваються у зовнішньому середовищі з метою збереження своїх позицій на ринку і забезпечення конкурентних переваг. Одним з найважливіших факторів інтеграції України до світового господарства є створення механізму сталого розвитку виробництва та експорту хімічної продукції, що в сучасних умовах залежить від можливостей вітчизняних підприємств виробляти і реалізовувати товари, які відповідають вимогам світового ринку за якістю, ціною та рівнем сервісу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес інтеграції України до СОТ супроводжувався появою значної кількості наукових праць, у яких досліджується вплив угод і правил СОТ на розвиток вітчизняної промисловості та ринок товарів народного споживання. Зазначеній проблематиці присвячені праці таких вітчизняних науковців, як В.Г. Андрійчук, І.В. Бураковський, В.М. Линник, С.Г. Осика, В.Т. П'ятницький, Ю.В. Шпирка та інших вчених і дослідників. Дослідженню особливостей розвитку ринків хімічної продукції та аспектів зовнішньої торгівлі України продукцією хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості присвячені праці й дослідження таких науковців і практиків, як Н.Тарасова, Л. Богачова, О. Паршина, І. Кобута, В. Жигadlo, Т. Лужанська, Д. Ляпін та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Варто зазначити, що низка питань розвитку вітчизняного хімічного комплексу та зовнішньої торгівлі продукцією ХППП в умовах членства України в СОТ не дістали належного розвитку в наукових працях. Зокрема, це стосується визначення пріоритетних напрямків розвитку та підтримки українського хімічного комплексу, шляхів підвищення виробничо-експортного потенціалу хімічної та споріднених галузей промисловості України в умовах набутого членства в СОТ тощо.

Мета статті. Метою цієї роботи є розробка напрямів подальшого розвитку виробничо-експортного потенціалу вітчизняної ХППП в умовах загострення конкуренції між українськими та іноземними виробниками хімічної продукції й відсутності відповідних антидемпінгових заходів з боку України щодо захисту її національних товаровиробників на внутрішньому ринку.

Виклад основного матеріалу. Окремі дослідники вважають, що Україна після вступу до СОТ отримала низку переваг у сфері зовнішньої торгівлі [1, с. 109]:

- одержання режиму найбільшого сприяння в торговельному просторі всіх країн-членів СОТ, тобто одночасне покращення умов торгівлі з більш ніж 150 країнами світу, на частку яких припадає понад 95% світової торгівлі;

- зменшення тарифних і нетарифних обмежень доступу українських товарів на товарні ринки країн-членів СОТ;

- отримання можливості захисту інтересів українських виробників згідно з процедурою розгляду торговельних спорів Світової організації торгівлі;

- набуття офіційного статусу переговорного процесу зі створення зони вільної торгівлі з ЄС;

- доступ до дешевших комплектувальних, устаткування та сировини тощо.

Заслуговує на увагу той факт, що після набуття Україною членства в СОТ «правила гри» на міжнародних ринках для вітчизняних товаровиробників значно змінилися [2, с. 266]. Так, хімічні підприємства, зокрема з випуску азотних добрив, які є найбільшими експортерами в галузі, відмічають в основному позитивний вплив членства України в СОТ [3, с. 98]. А саме – скасування антидемпінгових заходів щодо імпорту окремих видів продукції

Таблиця 1.1

Експорт окремих видів добрив до країн ЄС за 2008-2013 роки

Назва товарної групи та її код відповідно до УКТЗЕД	Обсяги експорту добрив до країн ЄС, тис. дол. США					
	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
3102100000 – сечовина (карбамід), у тому числі у водному розчині	55517,0	61404,9	30420,1	84061,2	168175,4	132845,6
динаміка зміни обсягів експорту карбаміду відносно попереднього року, у %	608	110	49	276	200	79
3102300000 - нітрат амонію, у тому числі у водному розчині	21619,7	16975,8	11043,7	4599,4	30699,4	14328,5
динаміка зміни обсягів експорту нітрату амонію відносно попереднього року, у %	167	78	65	41	667	47

Складено автором за даними [23-28]

Таблиця 1.2

Виробництво основних видів продукції ХППП в Україні за 2003-2007 роки

Виробництво основних видів хімічної продукції	2003 рік		2004 рік		2005 рік		2006 рік		2007 рік	
	тис. тон	тис. тон	у % до 2003 року	тис. тон	у % до 2004 року	тис. тон	у % до 2005 року	тис. тон	у % до 2006 року	
Кислота сірчана	1133	1425	126	1606	113	1493	93	1657	111	
Гідроксид натрію (сода каустична)	160	210	131	209	99	183	88	135	74	
Вуглеводні ациклічні	399	418	105	347	83	354	102	348	98	
Вуглеводні циклічні	517	612	118	442	72	413	93	406	98	
Аміак синтетичний	4775	4779	100	5214	109	5147	99	5139	99	
Добрива азотні мінеральні чи хімічні	2470	2407	97	2633	109	2566	97	2840	111	
Пластмаси у первинних формах	319	394	124	411	104	476	116	538	113	
Волокна хімічні	30,7	36,6	119	40,1	110	39,9	99	40,3	101	

Складено та розраховано автором за даними [4]

ХПГП українського походження в країни ЄС (карбаміду й нітрату амонію), що дало змогу постачати ці види продукції на ринок ЄС (табл. 1.1).

Як засвідчують дані таблиці 1.1, завдяки скасуванням антидемпінгових заходів з боку ЄС щодо української продукції ХПГП, протягом 2008-2009 рр. та 2011-2012 рр. нарощувалися обсяги експорту карбаміду з України до ЄС, хоча протягом 2008-2011 рр. експортні поставки нітрату амонію щороку зменшувались, що вочевидь було пов'язано зі зменшенням попиту на нітрат амонію українського виробництва в європейських країнах. Слід зазначити, що станом на початок 2014 року антидемпінгові заходи відносно імпорту з України до ЄС не охоплюють жодного з видів продукції ХПГП [22].

Оцінюючи розвиток хімічної промисловості України до вступу в СОТ, слід зазначити, що обсяги виробництва основних видів продукції ХПГП суттєво не змінювались протягом 2003-2007 рр., демонструючи подекуди навіть незначне зменшення обсягів їх випуску (табл. 1.2).

Відповідно до даних табл. 1.2, протягом 2003-2007 рр. в Україні залишалися незмінними або ж стабільно нарощувалися обсяги виробництва кислоти сірчаної, аміаку синтетичного, добрив азотних, пластмас у первинних формах, волокон хімічних.

Слід зазначити, що протягом першого року членства нашої держави в СОТ й наступного року після вступу випуск продукції ХПГП суттєво знизився майже за всіма основними видами товарних позицій (крім барвників синтетичних, які зазнали спаду виробництва вже у 2010 році), що підтверджується даними табл. 1.3.

Відповідно до даних таблиці 1.3 протягом перших двох років членства України в СОТ суттєво зменшилися обсяги виробництва всіх основних товарних позицій ХПГП у натуральних показниках (крім, як вже зазначалося, барвників синтетичних), проте вже у 2010 році відбулося поступове відновлення і нарощення обсягів випуску даних видів продукції. Така ситуація була пов'язана з розгортанням світової фінансово-економічної кризи у 2008 році, що негативно позначилося як на виробничій, так і зовнішньоторговельній діяльності вітчизняних підприємств ХПГП.

В той же час варто зауважити, що членство в СОТ під час «кризових» 2008-2009 рр. надало національним експортерам низку переваг, пов'язаних зі скасуванням квотування експорту української хімічної продукції, зменшенням антидемпінгових

обмежень тощо [5, с. 4]. Разом з тим ці переваги не змогли запобігти суттєвому скороченню обсягів експорту вітчизняної хімічної продукції (табл. 1.4).

Крім загальної тенденції скорочення попиту на зовнішніх ринках, свою роль зіграло також подорожчання (більш ніж на 30%) російського газу на тлі зниження світових цін на добрива. Це стало суттєвою причиною погіршення характеристик конкурентоспроможності вітчизняної продукції ХПГП, оскільки природний газ є одночасно як паливом, так і сировиною для її виробництва. При чому ціна газу для українських виробників мінеральних добрив була в шість разів вищою, ніж для російських [6, с. 75]. До того ж, за даними деяких авторів [7, с. 162], крім природного газу, вітчизняні підприємства-виробники мінеральних добрив залежать від поставок інших видів імпортової сировини – сирійських фосфоритів чи хібіньського апатитового концентрату, що видобувається в Російській Федерації (вітчизняні хімічні заводи і комбінати з випуску фосфатних добрив для виробничих потреб використовують імпортовану переважно з РФ сировину – апатитовий концентрат, основним постачальником якого до України є ВАТ «Апатит») [29, с. 34].

Якщо ж говорити про зовнішню торгівлю продукцією ХПГП України до вступу в СОТ, то необхідно зауважити, що протягом 2005-2008 рр. товарна структура вітчизняного експорту була майже незмінною, при цьому в ній одну з домінуючих позицій займала частка ХПГП (9-11%). Слід зазначити, що протягом цього періоду разом зі щорічним зростанням загальних обсягів експорту України також щороку зростали експортні поставки вітчизняної продукції ХПГП [8-11].

За період з червня по грудень 2008 року (починаючи з наступного місяця після вступу України до СОТ) товарна структура експорту дещо змінилася: зменшилась частка продукції ХПГП до 8%. Такі зміни пов'язані із падінням попиту та цін на зовнішніх товарних ринках через кризові явища у світовій економіці, особливо у четвертому кварталі [9, с. 3].

Після вступу України до СОТ, протягом 2008-2013 рр. в структурі товарного експорту України частка продукції ХПГП в середньому складала 7%. При цьому сальдо зовнішньої торгівлі вітчизняною продукцією ХПГП протягом 2005-2013 рр. щороку було від'ємним, досягши свого максимального значення (4,1 млрд. дол. США) протягом досліджуваного періоду у 2013 році (табл. 1.4).

Таблиця 1.3

Виробництво основних видів продукції ХПГП в Україні за 2008-2012 роки

Виробництво основних видів хімічної продукції	2008		2009		2010		2011		2012	
	тис. тон	у % до 2007 року	тис. тон	у % до 2008 року	тис. тон	у % до 2009 року	тис. тон	у % до 2010 року	тис. тон	у % до 2011 року
Кислота сірчана	1479	89	890	60	1295	145	1537	119	1369	89
Гідроксид натрію (сода каустична)	87,8	65	77,9	89	85,6	110	159	186	131	82
Вуглеводні ациклічні	134	38	2,2	0,01	125	568,2	273	218	199	73
Вуглеводні циклічні	202	49	101	50	187	185	309	165	239	77
Аміак синтетичний	4890	95	3033	62	4163	137	5262	126	5049	96
Добрива азотні мінеральні чи хімічні	2689	109	2166	81	2285	105	2940	129	2935	99
Пластмаси у первинних формах	464	145	327	70	365	111	587	160	520	89
Волокна хімічні	34,8	113	15,7	45	15,6	99	13,7	88	14	102

Складено автором за даними [4]

Слід зазначити, що частка ХПГП у загальному обсязі експорту товарів скоротилась з 7,5% у 2008 р. до 6,8% у 2013 році; в той же час частка продукції цих галузей у загальному обсязі імпорту товарів зросла з 8,1% у 2005 р. до 11,0% у 2013 р. Це можна пояснити нарощенням імпортичних поставок в Україну фармацевтичної продукції, яка займає значну частку у структурі імпорту продукції хімічної промисловості (до 30%). Тому сприяють, з одного боку, внутрішні чинники: потреба у медичних препаратах, які здебільшого не виробляються вітчизняними підприємствами або виробляються на рівні застарілих на декілька поколінь технологічних схем, що не відповідає сучасному попиту. Так, наприклад, у жовтні-грудні 2009 року внутрішній попит на фармакологічні препарати та сировину для їх виготовлення був підвищеним через епідемію вірусу грипу А/Н1N1 та запровадженням урядом України найвищого рівня загрози в країні – третього.

Аналіз показників динаміки зовнішньої торгівлі України продукцією фармацевтичної галузі (табл. 1.5) свідчить про випереджаюче зростання імпорту і нарощування від'ємного сальдо за останні 6 років.

Як засвідчують дані таблиці 1.5, обсяги експортних поставок вітчизняної фармацевтичної продукції за кордон інтенсивно зростали протя-

гом 2009-2010 рр. і протягом 2011-2013 років, хоча їх частка в загальній структурі зовнішньої торгівлі України залишалася майже незмінною протягом аналізованого періоду (варіювала в межах 0,3-0,4%). При цьому у 2013 році обсяги експорту зросли порівняно з аналогічним показником 2008 р. на 66,5% (на 100,45 млн. дол. США), а обсяги імпорту збільшились на 27,4% (на 666,6 млрд. дол. США).

На відміну від інших галузей хімічного комплексу, фармацевтичний сектор не зменшував обсягів свого виробництва під час кризових явищ і протягом 2008-2010 рр. характеризувався стабільним нарощуванням обсягів виробництва (середньорічний темп росту у 2008-2012 рр. склав 107%). Протягом 2008-2012 рр. фармацевтичний ринок України в цілому характеризувався невисокими темпами приросту обсягів виробництва, а також низьким рівнем споживання лікарських засобів на душу населення [19, с. 49].

Варто зауважити, що вступ України до СОТ надав додаткові можливості українським експортерам для захисту від провадження необґрунтованих антидемпінгових та спеціальних захисних розслідувань, від яких потерпає українська хімічна галузь. Станом на вересень 2007 року проти товарів походження з України було запроваджено 37 обмежувальних заходів (антидемпінгові та

Таблиця 1.4

Зовнішня торгівля продукцією ХПГП за 2008-2013 роки

Роки	Обсяги експорту вітчизняної продукції ХПГП		Обсяги імпорту продукції ХПГП в Україну		Коефіцієнт покриття імпорту експортом
	тис. дол. США	у % до загального обсягу	тис. дол. США	у % до загального обсягу	
2008	5045334,5	7,5	6959124,5	8,1	0,72
2009	2515151,7	6,3	5319269,4	11,7	0,47
2010	3479168,7	6,8	6441659,3	10,6	0,54
2011	5390328,2	7,9	8020846,4	9,7	0,67
2012	5058919,5	7,4	8586389,7	10,1	0,59
2013	4327295,8	6,8	8435346,6	11,0	0,51

Складено автором за даними [13-17]

Таблиця 1.5

Зовнішня торгівля України фармацевтичною продукцією за 2008-2013 роки

Роки	Обсяги експорту фармацевтичної продукції			Обсяги імпорту фармацевтичної продукції			Сальдо, тис. дол. США
	тис. дол. США	у % до попереднього року	у % до загального обсягу експорту	тис. дол. США	у % до попереднього року	у % до загального обсягу імпорту	
2008	151072	116,7	0,2	2433304	126,0	2,8	-2282232
2009	150046	99,3	0,4	2130332	87,5	4,7	-1980285,1
2010	198520	132,3	0,4	2445836	114,8	4	-2247316,5
2011	195144	98,2	0,3	2878998	116,3	3,5	-2683854,6
2012	243458	124,8	0,4	3307942	114,9	3,9	-3064483,9
2013	251525	103,3	0,4	3099928	93,7	4,0	-2848403

Складено автором за даними [13-17]

Таблиця 1.6

Чинні антидемпінгові заходи щодо української продукції ХПГП

№	Назва товару	Діючі заходи	Рік порушення розслідування	Дата застосування остаточних заходів (набрання чинності)	Дата продовження дії заходів	Термін, до якого діють заходи
Сполучені Штати Америки						
1.	Карбамід сухий	68,26%	1986	07.1987	12.2011	12.2016
2.	Нітрат амонію	156%	2000	09.2001	05.2013	05.2018
Республіка Індія						
3.	Сода кальцінована	15,64 дол. США за тунну	08.2010	07.2012		07.2017

Джерело: [20]

спеціальні), а вже на кінець лютого 2009 року діало лише 32 (в т.ч. відносно продукції ХППП – 3 заходи, що підтверджується даними табл. 1.6).

Як засвідчують дані таблиці 1.6, в даний час щодо продукції вітчизняної ХППП діють три антидемпінгові заходи, ініціаторами яких є США й Індія. Основними видами вітчизняної хімічної продукції, щодо яких встановлено антидемпінгові мита, є карбамід сухий, нітрат амонію й сода кальцинована.

Дані щодо чинних антидемпінгових розслідувань, які проводяться щодо продукції української ХППП, наведені в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Перелік антидемпінгових розслідувань, які проводяться щодо продукції української хімічної й споріднених з нею галузей промисловості

№ п/п	Назва товару	Рік порушення розслідування	Орієнтована дата завершення розслідування
Федеративна Республіка Бразилія			
1.	Шини	07.2012	12.2013
Республіка Індія			
2.	Нітрат натрію	06.2013	06.2014

Джерело: [20]

Необхідно зауважити, що зменшення кількості антидемпінгових заходів, безумовно, є прогресом у напрямку захисту від дискримінаційних дій країн-імпортерів, беручи до уваги тривалий та складний характер процедур по перегляду умов або скасування таких заходів, а також ту обставину, що в умовах фінансової кризи можна очікувати ще більшого посилення обмежувальних заходів проти української продукції. Разом з тим слід зазначити, що чинне українське законодавство не дозволяє уряду країни ініціювати антидемпінгові розслідування, надаючи це право національному товаровиробнику, його представникам та професійним спілкам працівників підприємств національного товаровиробника (стаття 12 Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту») [21].

Список літератури:

- Україна і Світова організація торгівлі: досвід перших років співпраці / Т.С. Данильченко // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 3. – С. 107–110.
- Чубар М.М. Проблеми та перспективи реалізації експортного потенціалу підприємств легкої промисловості / М.М. Чубар // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України – № 2 – 2012 – С. 266–278.
- Кібальник Л.О. Зовнішньоторговельна політика України: наслідки вступу до СОТ / Л.О.Кібальник // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки» – № 187. – 2010 р. – С. 92–101.
- Виробництво основних видів промислової продукції за 2003–2012 роки / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
- Клименко І.В., Федірко О.А., Ус І.В. Три роки членства у СОТ: тенденції зовнішньої торгівлі України у посткризовий період. – К. : НІСД. – 2011. – 72 с.
- Скрипка О.О. Порівняльний аналіз перспектив розвитку ринку мінеральних добрив України та Франції / О.О. Скрипка // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. Т. 17. Вип. 3-4 – 2012. – С. 74–80.
- Клименко Р.Н. Сравнительная характеристика сирийского фосфорита – сырья фосфор-содержащих минеральных удобрений // Вісник КДУ імені Михайла Остроградського. – 2010. – № 5. – С. 159–162.
- Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2005 році / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
- Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2006 році / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
- Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2007 році / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
- Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2008 році / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
- Ковеня Т.В. Підсумки роботи хімічного комплексу України у 2008 році. Основні тенденції та прогноз розвитку галузі на 2009 рік (аналітичний огляд) // Хімічна промисловість України. – 2009. – №3. – С. 3–17.
- Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2009 році / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.

Висновки і пропозиції. За підсумками проаналізованого періоду неможливо однозначно стверджувати про конкретні наслідки вступу України до СОТ для ХППП, оскільки вплив кризових явищ світової й національної економіки та погіршення кон'юнктури на світових ринках призвели до скорочення обсягів виробництва продукції ХППП і часткової втрати вітчизняними виробниками й експортерами своїх позицій на зовнішніх ринках хімічних товарів. Так, найбільш негативного впливу українська хімічна промисловість зазнала від «обвалу» цін на світових ринках. Це відразу ідентифікувало найбільш гострі проблеми вітчизняного хімічного комплексу – високу ресурсо- та енергоємність, що не могло не позначитися на собівартості продукції ХППП вітчизняного виробництва (в першу чергу, мінеральних добрив).

Разом з тим результати аналізу сучасних тенденцій розвитку виробничої й експортно-імпоротної діяльності хімічного комплексу України дають підстави визначити ключовим завданням державної політики у сфері зовнішньої торгівлі створення ефективної системи підтримки експорту вітчизняних підприємств-виробників продукції ХППП, яка забезпечить сталий економічний розвиток та реалізацію експортного потенціалу держави. У контексті визначеної мети необхідно реалізувати комплекс заходів щодо модернізації та підвищення міжнародної конкурентоспроможності експортного виробництва, оптимізації існуючих систем правової, організаційно-економічної, науково-технічної, інфраструктурної та інших систем забезпечення експортно-імпоротної діяльності України.

Україні як члену СОТ, що нещодавно приєднався до цієї організації, необхідно скористатися досвідом розвинутих країн і на цій основі будувати відповідне інституційне середовище та набувати власний досвід застосування надзвичайних заходів захисту власного ринку хімічної продукції. У поєднанні із активною політикою стимулювання вітчизняних виробників ХППП заходи захисту створюють умови для ефективного імпортозаміщення на відповідних товарних ринках.

14. Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2010 році / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
15. Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2011 році / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
16. Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2012 році / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
17. Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2013 році / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
18. Довідка щодо зобов'язань України в рамках СОТ / Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=188046&cat_id=3823. Цитовано за версією сайту 17.04.2014.
19. Євген Живодерников. Фармацевтичний ринок України – 2013: аналітичний прогноз / Є. Живодерников // «Фармацевтичний Кур'єр» – № 1 – 2013 р. – С. 48–55.
20. Захист зовнішнього ринку / Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://me.kmu.gov.ua/file/link/225037/file/ZZR_05.12.13.docx. Цитовано за версією сайту на 10.05.2014.
21. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.1998 № 330-XIV / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/330-14>. Цитовано за версією сайту на 10.05.2014 р.
22. Антидемпінгові заходи щодо імпорту продукції походженням з України / Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economis/import>. Цитовано за версією сайту на 15.05.2014 р.
23. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Архів 2008 / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
24. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Архів 2009 / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
25. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Архів 2010 / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
26. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Архів 2011 / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
27. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Архів 2012 / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
28. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Архів 2013 / Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> Цитовано за версією сайту на 08.05.2014 р.
29. Олександр Дубина. Перспективи освоєння магматичних родовищ апатиту в Україні / О. Дубина // Світогляд: науково-популярний журнал: Видавничий дім «Академперіодика». – № 6. – 2010 р. – С. 33–37.

Назаров Д. С.

Украинский государственный университет финансов и международной торговли

ПРОИЗВОДСТВЕННО-ЭКСПОРТНОЕ РАЗВИТИЕ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ХИМИЧЕСКОЙ И СВЯЗАННЫХ С НЕЙ ОТРАСЛЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ЧЛЕНСТВА УКРАИНЫ В ВТО

Резюме

Исследованы особенности развития производства и внешней торговли продукцией отечественной химической и связанных с ней отраслей промышленности до и после вступления Украины в ВТО.

Ключевые слова: внешняя торговля, ВТО, продукция химической и связанных с ней отраслей промышленности, антидемпинговые меры, фармацевтическая продукция.

Nazarov D. S.

Ukrainian State University of Finance and International Trade

DOMESTIC CHEMICAL AND RELATED INDUSTRIES' PRODUCTION AND EXPORT DEVELOPMENT IN TERMS OF UKRAINE'S MEMBERSHIP IN THE WTO

Summary

The article deals with features of domestic chemical or allied industries' production and foreign trade before and after Ukraine's accession to the WTO.

Key words: foreign trade, WTO, products of the chemical or allied industries, antidumping measures, pharmaceutical products.